

Yttrande över remiss av utredningen om Styrmedel för att förebygga uppkomst av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonomi, dir 2016:3

Bakgrund

Utredningens huvuduppdrag är att analysera och föreslå styrmedel för att främja ökad nyttjandegrad och ökad återanvändning av produkter för att därmed förebygga uppkomsten av avfall. Styrmedlen ska ge incitament till både producenter och konsumenter att främja handeln med begagnade produkter samt stimulera reparationer och uppgradering av produkter. Uppdraget ska i första hand inrikta sig på produkter avsedda för konsumentmarknaden.

Regeringens övergripande syfte med utredningsuppdraget var att nå en mer resurseffektiv och cirkulär samhällsekonomi. En bred nationell samverkan för cirkulär ekonomi skulle kunna bli en verksam strategi för både hållbarhet och svensk konkurrenskraft.

Till mitten av detta århundrade förväntas världens befolkning öka till omkring 10 miljarder människor och världsekonomin bli cirka tre gånger större än i dag. Till år 2030 förväntas ytterligare omkring 3 miljarder människor lämna fattigdom och räknas in i den globala medelklassen. Denna enorma konsumtionsökning kommer att sätta ännu högre tryck på naturresurser och ekosystem. Det är i denna värld som Sveriges näringsliv och Sverige som ett litet exportberoende land ska vara konkurrenskraftigt. De globala marknaderna kommer att efterfråga smarta, cirkulära lösningar.

Med industrisamhällets framväxt följde en lång period av stark ekonomisk utveckling. Den har präglats av en linjär ekonomi som förenklat bygger på att utvinna naturresurser, producera, konsumera och sedan bli kvitt avfallet. Ibland uttrycks detta som "take-make dispose" eller "slit och släng". Denna ekonomiska framgång har samtidigt vållat växande kostnader som inte är synliga i ekonomin. Dessa så kallade negativa externa effekter kan inte längre betraktas som mindre bieffekter, utan har lett till att hela det globala samhället i dag lever nära gränsen.

Huvudproblemet med den linjära ekonomin är inte att begränsade råvaror tar slut utan att det material vi använder förr eller senare blandas och sprids, tappar sitt ekonomiska värde, blir svårt att nyttiggöra och i många fall slutar som miljögifter för människor och natur. De naturresurser som är tydligast hotade är jordens gröna produktion, de livsuppehållande system som är basen för alla ekosystemtjänster som ett fungerande samhälle bygger på.

Bioekonomi är inte bara den ekonomi som kan kopplas till den gröna primärproduktionen i jord- och skogsbruket utan alla värdecykler som bygger på biologiskt material som kan återföras till kretsloppet. Enligt en rapport från Tillväxtanalys och SCB svarar bioekonomin för drygt 7 procent av Sveriges BNP och 23 procent av exporten. Den relativt sett större exportandelen beror framför allt på att den svenska skogsindustrin till stor del producerar för export.

Landstingets synpunkter

Landstinget ställer sig bakom utredningens förslag som syftar till att stärka den cirkulära ekonomin. En biobaserad och cirkulär ekonomi bidrar till ökad resurseffektivitet och minskar miljö- och klimatpåverkan. Hållbara initiativ ger även möjligheter för näringslivet att göra affärer.

Västernorrland har stor potential att bidra till hållbara kretslopp då vi har tillgång på förnybar energi från både vatten och vind. Biomassa från skogsbruket är en stor resurs i vår region. SP Processum har som exempel tillsammans med 22 medlemsföretag skapat ett nav för att utveckla framtidens Bioraffinaderi i Örnsköldsvik. Att utveckla nya innovativa produkter, energilösningar och bränslen från skogsråvaran är en avgörande framtidsfråga. I länet finns både kompetens inom området och tillgång till en stor mängd biomassa som råvara. Det är en viktig förutsättning för den cirkulära ekonomin.

En nyinrättad delegation för att stärka arbetet med en cirkulär ekonomi föreslås inrättas direkt under Näringsdepartementet med representation på högsta nivå från politik, näringsliv och andra aktörer. För att ytterligare förstärka arbetet bör även en central myndighet, ex Naturvårdverket få i uppdrag att stödja, inspirera och följa upp det arbete som pågår runt om i landet.

Digitaliseringen påverkar hela samhällsutvecklingen och även ger helt nya möjligheter att följa, mäta och styra material i produkter eller materialcykler. Digitala plattformar för uthyrning eller delning av resurser gör att underutnyttjade tillgångar kan användas mer. Området är utvecklingsbart och ger utrymme för många nya initiativ.

Skattesänkningar på arbete gynnar ett ökat tjänsteinnehåll i konsumtionen och är en viktig fråga i omställningsarbetet. Hyberavdraget gynnar *hyra-begagnat-reparation* och förslaget går ut på att hushållen, likt vid rot- och rutavdragen, får en skattereduktion när de reparerar eller hyr konsumentprodukter eller köper tjänster för att sälja vidare begagnade produkter. Skattereduktionen föreslås uppgå till 50 procent av tjänsternas arbetskostnad.

Upphandlingsmyndigheten föreslås utveckla mått och kriterier för cirkulär upphandling. Offentlig upphandling är omfattande i landet och arbetet behöver stödjas för att lyfta cirkulär ekonomi inom hållbar upphandling.

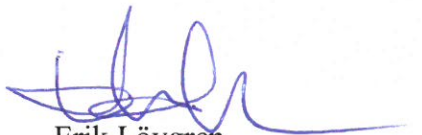
Landstinget kyler sjukhuset i Sundsvall med storleksordning 80 000 m³ snö varje år. Metodlösningen sparar ca 90 % el jämfört med traditionell kompressorkyla. Det är en nyskapande lösning som fått stor uppmärksamhet och många internationella besök. Innovativa förnybara lösningar som bygger på förutsättningar som är specifika för det egna området bör gynnas med ekonomiska styrmedel.

Landstinget har satsat på energieffektivisering i fastigheterna och förnybar energi som sol. Energianvändningen per m² har sedan 1995 kunnat minskas med 40 % och ca 4 000 m² solpaneler har installerats. Att minska resursanvändningen och satsa på förnybar energi är båda viktiga beståndsdelar i en cirkulär ekonomi. Det investeringsstöd som staten bidragit med har bidragit till att landstingets satsningar på sol kommit till stånd.

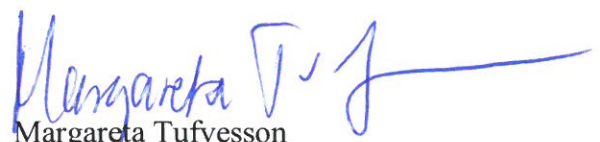
Utvecklingen inom sjukvården går mot allt mer engångsmaterial som ger ökade avfallsflöden. Genom att använda ekonomiska styrmedel skulle trenden kunna brytas och cirkulära flöden av material gynnas. En modell likande den föreslagna reduktionsplikten som gynnar förnybara drivmedel kan övervägas även för att styra mot förnybara material i produkter. Oljeprisets utveckling gör att ekonomiska styrmedel blir allt viktigare för att underlätta en omställning.

Utredningen lyfter bland annat fram statlig och kommunal verksamhet i utredningen. Landstingen och regionerna har också en viktig roll i omställningsarbetet genom de omfattande egna verksamheterna. Regionerna har även samordningsansvaret för regionala tillväxtfrågor och kan genom den rollen gynna nya initiativ som underlättar en omställning till en cirkulär ekonomi.

LANDSTINGET VÄSTERNORRLAND

Erik Lövgren
Regionstyrelsens ordförande

Margareta Tufvesson
T f Regiondirektör